

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет культури і мистецтв
Кафедра режисури та хореографії

Хореографічна культура – мистецькі виміри

Збірник статей
Випуск 14

Упорядник О. А. Плахотнюк

Львів – 2023

УДК: 37; 792, 8; 793.3

Рекомендовано до друку

Методичною радою кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 05 від 08 грудня 2022 року)

Голова редакційної колегії

Плахотнюк О. А. – доцент, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії.

Редакційна колегія:

Берест Р. Я. – доктор історичних наук, професор кафедри режисури та хореографії; **Козаренко О. В.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри менеджменту соціокультурної діяльності; **Петрик О. О.** – доцент, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри режисури та хореографії; **Дем'янчук А. Л.** – доцент, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії; **Кундис Р. Ю.** – доцент, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії; **Яцеленко А. А.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри режисури та хореографії; **Кузик О. Є.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри режисури та хореографії; **Лунь П. Є.** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри режисури та хореографії.

Упорядник *Олександр Плахотнюк*
Дизайн обкладинки *Дмитро Топорков*

Хореографічна культура – мистецькі виміри : збірник статей / упоряд. О. А. Плахотнюк. – Львів : Кафедра режисури та хореографії, факультет культури і мистецтв, ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – Вип. 14. – 208 с.

Наукові статті та тези доповідей за матеріалами щорічної наукової конференції молодих учених, аспірантів, магістрантів та студентів, яку проводить Студентський науковий гурток кафедри режисури та хореографії спільно з факультетом культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка, напрям роботи «Хореографічне мистецтво (Хореологія)».

У збірнику висвітлено ключові положення формування хореології в Україні та світі, питання історії, теоретичної спадщини хореографічного мистецтва, методики викладання хореографічних дисциплін, аспекти формування арт-терапії засобами хореографічного мистецтва.

Видання адресоване фахівцям у галузі культури і мистецтва, науковцям, викладачам, аспірантам, студентам закладів вищої освіти та фахівцям хореографічного мистецтва.

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилань на них.
Матеріали досліджень, уміщені до збірника друкуються в авторській редакції.
Закон охороняє права та інтереси авторів статей.

© Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет культури і мистецтв, кафедра режисури та хореографії, 2023

ЗМІСТ

Шостак Надія Степанівна Вклад Василя Авраменка у популяризацію українського танцю	6
Сапего Ярослав Костянтинівич Балетмейстерський доробок Ярослава Чуперчука у народно-сценічній хореографії Прикарпаття	15
Севоян Гарри Володимирович Становлення балету в Одеському театрі у ХІХ столітті	23
Сохан Ірина Олегівна Вірування традиції та Обряди жителів гуцульського краю як відображення їх етнографічної ідентичності	50
Кірік Дарина Ігорівна Прояви заборони української культури, на прикладі вистави «Коли цвіте папороть»	59
Ключанський Михайло Володимирович Індивідуальність як вища форма особистості та її віддзеркалення у хореографічному мистецтві	62
Мотрюк Вікторія Романівна Образ культових особистостей та їх відображення у мистецтві	68
Горська Вероніка Ігорівна Символ жіночої вірності в образах Мавки драмі Лесі Українки «Лісова пісня» та Сольвейг у драмі «Пер Гінт» Генріха Ібсена	74
Белявська Катерина Ігорівна Вплив сноведінь на життя та професійну діяльність хореографа	65
Істратов Олександр Юрійович Історія виникнення та розвиток імпровізації	95

Потапова Анастасія Романівна

Особливості роботи педагога під час постановки танцювальної вистави 102

Піліпішина Катерина Миколаївна

Сучасні підходи до проведення хореографічних занять у системі позашкільної освіти 107

Бичкова Вікторія Олександрівна

Роль батьківських позицій в успішному навчанні дитини хореографії 115

Войтович Іванна Анатоліївна

Методика проведення занять в дитячих інклюзивних хореографічних колективах 122

Іванова Яна Володимирівна

Педагогічні умови ефективно організації естетичного виховання учнів в процесі хореографічної діяльності 130

Мокрій Роксолана Сергіївна

Впровадження сучасної хореографії в Львівській хореографічній школі 136

Дубінін Віталій Ігорович

Теоретичний та практичний аспект вуличного стилю танцю паппінг 142

Калієвський Костянтин Васильович

Проблеми збереження українського народного танцю в аматорських хореографічних колективах Київської області 150

Драч Тамара Леонідівна

Фольк-модерн танець як засіб розвитку хореографічних навичок для виконавців у повітряній акробатиці та пілонному спорті 157

Козленко Катерина Миколаївна

Безсюжетний балет в контексті розвитку хореографічного театру 163

Швидка Анна Олегівна

Маркетинг культури і освіти України 169

Шадріна Дар'я Миколаївна

Еволюція хореографічного мистецтва Стародавньої Греції 176

Лукашова Олександра Олександрівна

Квінтесенція минулого в теперішньому: від філософії середньовіччя до реальності сьогодення 181

Настюк Ольга Іванівна

Місце хореографічно-сценічної пластики у режисерському театрі Леся Курбаса 190

Тези

Дацько Евеліна Ігорівна

Створення кафедри режисури та хореографії у Львівському національному університеті імені Івана Франка 199

Утченко Олексій Ярославович

Розвиток творчості особливості дитини у хореографічних гуртках позашкільних закладах освіти 202

Габелко Олександр Віталійович

Аналіз репрезентації неокласичних балетів Джорджа Баланчина, Джона Кранка та Кеннета Макміллана 205

***.

Калієвський Костянтин Васильович

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії) спеціальність 024 Хореографія кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка, викладач кафедри хореографії факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка (м. Київ, Україна).

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор кафедри режисури та хореографії Р. Я. Берест

Проблеми збереження українського народного танцю в аматорських хореографічних колективах Київської області

Розкрито проблематику збереження українського народного танцю в аматорських хореографічних колективах Київської області. З'ясовані основні засади якісного виховного процесу, спрямованого на отримання досконалого результату. Проаналізовані основні творчі спрямування та напрямки дослідження місцевого фольклору задля збереження та популяризації українських традицій, розвитку національної свідомості та ідентичності. Розглянуто творчий шлях аматорських хореографічних колективів, таких як народний художній хореографічний колектив «Веселка» м. Васильків та народний художній колектив «Радість» м. Бориспіль.

Опрацьовані основні аспекти розвитку особистості в умовах аматорського хореографічного колективу, формування її творчих та фахових навичок. Висвітлено питання стилізації народного танцю, яке вимагає від постановника ґрунтовних знань з обраних стилів хореографії. Володіння фаховими навичками у роботі із музичним матеріалом. Розглянуто питання районних оглядів хореографічного мистецтва як аспект демонстрації творчих доробків аматорських колективів Київської області.

***Ключові слова:** аматорські хореографічні колективи, український танець, хореографія, Київська область.*

Метою статті є освітлення проблем, пов'язаних зі збереженням українського народного танцю. Аналіз творчості аматорських хореографічних колективів Київської області, що закладають в молоде покоління танцівників шану та любов до народної хореографії та створюють умови для її розповсюдження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання збереження українського народного танцю розглянуто в наукових роботах таких науковців як І. Гутник, А. Підлипський, О. Плахотнюка, Р. Береста, Н. Корисько, В. Литвиненко, В. Синєок, А. Кривохижа. Завдяки їх працям було порушене питання збереження національних здобутків, але, на жаль, ще недостатньо зроблено кроків для подолання цієї проблеми. Тим не менш, питання мистецтвознавчого

аналізу творчості аматорських хореографічних колективів ще не піднімалося у наукових дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Український народний танець демонструє душевні якості нашого народу, яскраво відтворює національний колорит, силу духу та емоційну палітру багатьох поколінь нашої нації.

Протягом усієї історії українського народу відбувається просякнення новими відтінками та настроями українського народного танцю. Тяжке життя простого люду знайшло своє втілення у національних піснях та танцях. Боротьба з постійними завойовниками змусила чоловіків залишати свої сім'ї та домівки і вирушати в бойові походи, залишаючи своїх рідних вдома. Весь тягар домашнього побуту брали на себе жінки, і про це свідчать художні твори відомих письменників і також пісні та танці жінок, які засмучені через свою тяжку жіночу долю.

У танцювальних композиціях відображається національний характер народу, невичерпна джерельна сила творчого потенціалу, який здатен вразити багатством тем та сюжетів.

Історія народного українського танцю бере свій початок в перших спробах опису етнографічних особливостей племен і народів, стародавніх малюнків, ілюстрацій, предметів побуту тощо. Багатство національного фольклору зі славнозвісними козачками, гопаками та патріотично-войовничими клятво-ритуальними композиціями з освяченням зброї «Гонта» свідчить про велич перемог, героїзм боротьби і волі українського народу.

Хореографічна культура українського народу плекає ідею розвитку професійної хореографічної освіти та художньо-естетичного виховання молодого покоління. Тому важливим є розвиток аматорських хореографічних колективів, які своєю працею створюють гарне підґрунтя для зростання прийдешнього покоління. Комплексний підхід до виховання та навчання обдарованих дітей дають змогу поповнювати навчальні професійні заклади, готують гарні кадри для професійних хореографічних колективів України.

Одним з яскравих і потужних колективів Київської області є Народний художній хореографічний колектив «Веселка» Васильківського міського Центру дитячої та юнацької творчості, який був створений у 1983 році. Щороку в цьому колективі займається близько 300 дітей, які опановують знання та уміння з

народного танцю, вивчають фольклорний матеріал центрального регіону України, опановують класичну школу артистичної майстерності.

Головним завданням Народного хореографічного колективу «Веселка» є відкриття дітям прекрасного, барвистого світу народного танцю, як одного з найяскравіших проявів високої культури українського народу. Згуртований та дружній ансамбль виховує талановиту молодь в дусі патріотичної національної культури, прищеплює любов і повагу до українського мистецтва.

«Веселка» є візитівкою міста Васильків, одним з найкращих колективів Київської області в цілому, адже є учасником, лауреатом, переможцем багатьох міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів та фестивалів, а також активним організатором благодійних концертів. Колектив знаний не лише в рідній Україні, але й за кордоном. «Веселка» побувала в Італії, Єгипті, Німеччині, Іспанії, Фінляндії, Польщі, Болгарії, Ізраїлі та інших країнах світу, де розповсюджувала барви національного колориту на всіх танцювальних майданчиках.

Художній керівник колективу – Монарх Євгенія Юхимівна – Заслужений працівник культури України, відмінник освіти України, талановита та наполеглива у роботі, хореограф, вихователь, постановник, усе своє життя присвячує вихованню підростаючого покоління, популяризації народної творчості. Заповзятість, нестримна енергія, а найголовніше – любов до дітей і своєї справи переконливо ведуть досвідченого хореографа до нових перемог і звершень.

Досягнення таких потужних результатів неможливе без вірних та досвідчених однодумців, які є потужною командою фахівців-хореографів: Кучеренко Юлія Анатоліївна, Руденко Олександр Вікторович, акомпаніатор колективу Бедредінова Ольга Іванівна. В створенні сценічного одягу величезну роль відіграє творчий підхід та художня майстерність Олени Степанівни Савчук.

Всі сфери творчого життя колективу «Веселка» підтримують і допомагають батьки вихованців: слідкують за своєчасним оновленням та поповненням матеріально-технічної бази, допомагають у проведенні концертів та флешмобів, благодійних заходів на сценах міста та області, в проведенні екскурсій та заходів активного відпочинку. Дієвою підтримкою батьки надихають своїх

дітей на творчість. Постійна співпраця з різноманітними ЗМІ (радіо, телебачення, газетами та журналами) демонструє високий суспільно-важливий рівень колективу в своєму місті та за його межами.

Колектив «Веселка» у своїй діяльності отримує щиру та дієву підтримку від міської влади та міського відділу освіти. Завдяки цій підтримці вихованці колективу представляють своє місто не лише в Україні, а і за її межами.

Репертуар колективу дуже різноманітний та цікавий. Поруч з дитячими казковими постановками можна побачити зразки найкращих хореографічних композицій сучасних митців. Українська сюїта об'єднує неймовірну палітру різнобарвних регіонів в одну цілісну яскраву композицію, а танці народів світу прикрашають звітні концерти колективу.

Але справжньою перлиною колективу можна вважати яскраві польки та козачки, зроблені на місцевому фольклорному матеріалі. Дослідницька робота хореографів Народного аматорського колективу «Веселка» допомагає відновити та зберегти регіональні особливості танців центральної України.

Пошукові роботи в напрямку фольклорних скарбів танцювальної культури Київщини – дуже непростий та, на превеликий жаль, не завжди успішний результат. Носії цінної інформації з фольклорно-етнографічної спадщини відшукати з кожним роком все складніше, тому ця проблема посідає перше місце серед основних вагомих питань по збереженню та розвитку народної хореографії Київщини.

Найважливішим завданням аматорських хореографічних колективів є розвиток творчої активності вихованців задля подальшого отримання ними навичок самостійно аналізувати вивчений матеріал, а надалі використовувати його для створення власних творчих робіт. Нажаль, сьогодні процес навчання в творчих колективах недостатньо враховує важливість розвитку особистості вихованця, на яку впливають темперамент, вроджені здібності, сфера інтересів, сімейні традиції.

Творча особистість розвивається в процесі спеціально організованої навчальної діяльності, що передбачає дозування керуючої діяльності керівник колективу. Бажання вихованця створювати самостійно хореографічні замальовки починається з

уміння керівника організувати роботу на занятті таким чином, щоби зацікавити учнів, навчити їх бути спостережливими, спрямувати творчий потенціал до пошуку оригінальних форм навчально-виконавської діяльності.

Г. Падалка зазначає, що «умови – це цілеспрямовано створені чи використані обставини мистецького навчання, що забезпечують можливість досягнення його результативності» [6, с. 160].

Такими необхідними узагальненими умовами навчання мистецтву можна визначити наступні позиції:

- спонукання вихованців до творчої самостійності, усвідомлення власних здобутків, на відчутті емоційного піднесення презентація своїх досягнень на публічних виступах;

- підвищення рівня своїх здобутків, актуалізація вихованцем своїх індивідуальних можливостей, сприяння розвитку найпоказовіших потенційних характеристик у його психологічному портреті;

- оволодіння відповідними техніками рефлексії задля формування творчої самостійності вихованця;

- інформація щодо набуття цінних знань, необхідного досвіду, вивчення та застосування знань з національної мистецької творчості, концертів професійних колективів, зразків виконавського досвіду артистів балету, прикладів світової культурної спадщини;

- стимулювання вихованців до набуття інтелектуально-емоційного досвіду та особистісного зростання, концертні виступи, презентації своїх постановок.

Продовжуючи аналізувати основні аспекти проблематики аматорських хореографічних колективів, не можна не звернути увагу на поширення в репертуарному плані колективів стилізованих хореографічних постановок. Ця тенденція спостерігається дедалі більше і в професійних колективах.

Набута популярність у світі за останні роки стилізованого танцю майоріє перед керівниками хореографічних колективів привабливою цікавинкою. І це зрозуміло, бо органічне поєднання сучасної хореографії з класичним і народним танцем надають подих новизни та яскравості танцювальним композиціям. Але тут виникає певна проблема: на перший погляд «легка» постановка перетворюється на композицію без гармонії і краси з нецікавим і незрозумілим набором рухів.

Цією «хворобою» здебільшого страждають молоді, щойно створені колективи, але іноді піддаються цій спокусі і Народні колективи, в репертуарі яких трапляються такі постановки.

Балетмейстери постійно шукають нові форми виразності для своїх постановок, щоби створювати сучасні, надихаючі роботи, крокувати вперед, оновлювати свій репертуар. Керівники з великим досвідом оперують професійними знаннями і практичними вміннями, створюючи хореографічні картини найвищого ґатунку з урахуванням усіх особливостей регіону чи народності. Але не завжди володіють знаннями сучасних стилів, з якими намагаються стилізувати народну хореографію.

Як показує практика, ця робота не така проста, як здається на перший погляд. До вирішення цих завдань підходити потрібно, ґрунтовно підготувавшись, щоби проявити власне бачення того чи іншого хореографічного твору. Постійна наполеглива робота в напрямку вивчення сучасних стилів з аналізом та вивченням танцювальної культури обраного регіону України убережуть постановника від ймовірних помилок у творчому процесі. Відповідальне ставлення до такого складного завдання сприятиме усуненню пагубних тенденцій створювати умовно кажучи номери низького ґатунку.

На теренах Київської області існує чудовий колектив, який дуже вдало працює саме в напрямку стилізації українського народного танцю. Народний хореографічний ансамбль «Радість» був створений наприкінці ХХ століття, а саме у 1988 році талановитим подружжям Олегом та Оленою Третьак. Плідна та методична грамотна поставлена робота заклала гарне підґрунтя для стрімкого зросту хореографічної майстерності вихованців колективу. Учбовий процес на засадах класичного танцю приніс щедрі плоди у вигляді перемог на хореографічних оглядових конкурсах того часу.

З 2002 року художнім керівником ансамблю стає талановита, закохана в свою справу – Хижна Ірина Альбертівна, яка за свою наполегливу працю отримала звання відмінника освіти України. Будучи талановитим балетмейстером, вона наповнює репертуар колективу танцями різних регіонів України, танцями народів світу, номерами сучасної хореографії та дитячими хореографічними композиціями. В команді художнього керівника плідно працюють

молоді та творчі педагоги-хореографи: Мартиненко Людмила Володимирівна, Старовойтов Василь Юрійович, Бакаєва Ганна Олександрівна та не менш талановиті акомпаніатори Власенко Віктор Максимович та Левченко Тетяна Василівна.

Сприймати і боротися з викликами долі дозволяє творче кредо ансамблю: «Дарувати позитивні емоції, добро і радість глядачам». З перших років існування ансамбль «Радість» веде активну концертну діяльність, є переможцем міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалів та конкурсів.

В 1996 році за плідну та досконалу творчу діяльність ансамблю присвоєно звання «Зразковий художній колектив». В 2010 році за високий художній рівень та популяризацію народного танцю ансамблю присвоєно почесне звання «Народний художній колектив».

Ансамбль «Радість» демонстрував українське мистецтво в Югославії, Німеччині, Швеції, Болгарії, Данії, Великій Британії, Італії, Іспанії, Туреччині, Греції, Чехії, Польщі, Словаччині, Єгипті.

У складі ансамблю близько 200 вихованців від 4-х до 20-ти років, які безмежно закохані в українське хореографічне мистецтво. Про це свідчать випускники ансамблю, які обрали танець своєю професією.

Щоб яскраво побачити всю проблематику аматорських хореографічних колективів Київщини, потрібно потрапити на відбірковий тур найпопулярнішого, найпотужнішого конкурсу народної хореографії України – Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського. Саме проглядаючи програми аматорських хореографічних колективів районів Київської області можна розгледіти всю палітру недоліків та проблем на сучасному етапі розвитку народної хореографії, але одночасно і надихнутися художньою майстерністю Зразкових та Народних колективів, які на високому рівні відповідають цьому почесному званню.

Висновок. Найголовнішою проблемою деяких молодих, а іноді і сталих аматорських хореографічних колективів є невілювання базових танцювальних канонів. Бажання стрімко захопити любов вихованців піддаються поверхневим тенденціям створення танцювальної програми, при цьому зовсім не звертаючи уваги на так звану «хореографічну школу». Це іноді нагадує піщаний замок,

який без гарного, потужного, зануреного в землю фундаменту не вистоїть при природних катаклізмах, а тим паче не пройде випробування часом. Цей фундамент і є класичний танець, який закладає зернятко професійної майстерності молодих вихованців.

Діти, які займаються в колективах з ґрунтовно та методично – вірно поставленою роботою, вже отримують фахові знання і навички, які надалі можуть стати їх професією.

Тож професійний підхід до творчого процесу в аматорському хореографічному колективі є запорукою отримання потужних результатів, які в свою чергу зміцнюють колектив та створюють привабливі умови до притоку ще більшої кількості вихованців. Саме це сприяє розвитку української хореографічної школи, стає берегинею національної культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Василенко К. Український танець: підручник для спец. ін-тів культури / К. Василенко. – Київ : ППК ПК, 1997. – 282 с.
2. Вірський П. У вихорі танцю: репертуар. зб. / П. Вірський. – Київ : Мистецтво. Бібліотечка художньої самодіяльності «Райдуга» №7. – Вип. IV. – 1981. – 85 с.
3. Гутник І. Дисципліна «Мистецтво балетмейстера» в системі підготовки фахівців із народної хореографії. Теорія і практика викладання фахових дисциплін / І. Гутник // Зб. наук.-метод. праць кафедри народної хореографії КНУКіМ. – Київ : ТОВ Вид. буд. «Аванпост-Прим», 2014. – 216 с.
4. Литвиненко В. Зразки народної хореографії. Підручник / В. Литвиненко. – Київ : Альтепрес, 2008. – 467 с.
5. Павло Вірський: [життєвий і творчий шлях] / упоряд. Ю. Вернигор, Є. Досенко. – Вінниця : Нова книга, 2012. – 320 с.
6. Падалка Г. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. Падалка. – Київ : Освіта України, 2008. – 274 с.

Драч Тамара Леонідівна

аспірантка Львівського державного університету фізичної культури
ім. Івана Боберського,
тренер-хореограф Школи повітряної акробатики «Шоколад»
Науковий керівник: кандидат наук з фізичного виховання і спорту
Н. Сороколит (м. Львів, Україна)

**Фольк-модерн танець як засіб розвитку хореографічних
навичок для виконавців у повітряній акробатиці та
пілонному спорті**

Хореографічна культура – мистецькі виміри

Збірник статей

Випуск 14

2023 рік

*Упорядник Олександр Плахотнюк
Дизайн обкладинки Дмитро Топорков*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 10,31

Друк – ФОП Муха Ю. М.
79000, Львів, Сорчинська, 4
Свідоцтво фізичної особи-підприємства Во2 №965799.
тел. 096-457-40-93